

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 7

FÖRSTA KAMMAREN

1968

13—16 februari

Debatter m. m.

Tisdagen den 13 februari

Sid.

Svar på interpellation av herr Arvidson (h) om viss utsträckning av den tid på dygnet då jakt tillåtes	3
Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m	8

Onsdagen den 14 februari

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten	9
Anslag till allmänna beredskapsarbeten	13
Om omställningsbidrag till vissa fiskare	18
Om höjning av lånetaket för direktlån från företagareförening ..	20

Torsdagen den 15 februari

Svar på enkla frågor:

av herr Petersson, Erik Filip, (fp) om information från hälsosynpunkt angående konsumtion av fisk	24
av herr Svenungsson (h) ang. riktlinjerna för viss distribution av elkraft	26

Meddelande ang. enkla frågor:

av herr Blom (fp) ang. sysselsättande av äldre, friställd arbetskraft i den statliga verksamheten	29
av herr Eriksson, Karl-Erik, (fp) om tidigare tryckning och distribution av deklarationsblanketter m. m.	29

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 14 februari	Sid.
Statsutskottets utlåtande nr 1, ang. utgifterna för kungl. hov- och slottsstaterna	9
— nr 12, ang. utgifterna inom civildepartementets verksamhetsområde	9
— nr 13, ang. anslag till oförutsedda utgifter	9
— nr 14, ang. för flera huvudtitlar gemensamma frågor	9
— nr 15, om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten	9
— nr 16, ang. utgifter på tilläggsstat II: försvarsdepartementet ..	13
— nr 17, ang. utgifter på tilläggsstat II: socialdepartementet	13
— nr 18, ang. utgifter på tilläggsstat II: kommunikationsdepartementet	13
— nr 19, ang. utgifter på tilläggsstat II: finansdepartementet	13
— nr 20, ang. utgifter på tilläggsstat II: studiemedelsfonden	13
— nr 21, ang. utgifter på tilläggsstat II: jubileumsgåva till Finland	13
— nr 22, ang. utgifter på tilläggsstat II: inrikesdepartementet ..	13
— nr 23, ang. utgifter på tilläggsstat II: civildepartementet	18
— nr 24, ang. utgifter på tilläggsstat II: statens allmänna fastighetsfond	18
— nr 25, ang. ändrat huvudmannaskap för serafimerlasarettet m. m.	18
— nr 26, om omställningsbidrag till vissa fiskare	18
— nr 27, om anslag på tilläggsstat II till statens hantverks- och industrilånefond, m. m.	20
— nr 28, ang. anslag till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster	22
— nr 29, ang. överlåtelse av staten tillhörig mark m. m.	22
— nr 30, ang. fortsatt disposition av visst äldre anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde	22
— nr 31, ang. livränta till vissa personer	22
Bevillningsutskottets betänkande nr 2, ang. det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften skall utgå för år 1968	22
Bankoutskottets utlåtande nr 3, ang. granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning	22
Första lagutskottets utlåtande nr 3, ang. ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 20 § lagen om domkapitel, m. m.	22
— nr 4, ang. fortsatt giltighet av lagen med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål	22

Tisdagen den 13 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

—————
 Justerades protokollet för den 2 in-
 nevarande månad.

—————
 Upplästes en till kammaren inkom-
 men ansökning, som jämte därvid fogat
 läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bifogade läkarintyg får
 jag anhålla om tjänstledighet tills vi-
 dare.

Stockholm den 12 februari 1968

Joel Sörenson

Härmed intygas på begäran att riks-
 dagsman *Joel Sörenson* är intagen på
 neurologiska kliniken Karolinska sjuk-
 huset sedan den 12 februari 1968 för
 specialundersökning.

Stockholm den 12 februari 1968

Eva von Sivers

t. f. avdelningsläkare
 neurologiska kliniken

På gjord proposition bifölls ansök-
 ningen för den tid, det i åberopade lä-
 karintyget omförmälda hindret varade.

Vidare upplästes följande till kam-
 maren inkomna ansökningar:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad anhåller om ledighet
 från riksdagens arbete den 13 och den
 14 februari 1968, med anledning av
 statligt utredningsarbete.

Stockholm den 12 februari 1968

Elvy Olsson

Till riksdagens första kammare

För deltagande i Nordiska rådets sex-
 tonde session i Oslo och sammanträ-
 den med den Nordiska kommittén för
 utredning av formerna för de självsty-
 rande områdenas representation i Nor-
 diskiska rådet får jag härmed anhålla om
 ledighet från riksdagsarbetet den 17—
 den 22 februari 1968.

Stockholm den 13 februari 1968

Herman Kling

De begärda ledigheterna beviljades.

—————
 Om viss utsträckning av den tid på
 dygnet då jakt tillåtes

Herr statsrådet och chefen för jord-
 bruksdepartementet **HOLMQVIST**, som
 tillkännagivit, att han hade för avsikt
 att vid detta sammanträde besvara herr
Arvidsons (h) interpellation om viss
 utsträckning av den tid på dygnet då
 jakt tillåtes, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Arvidson har frå-
 gat mig om jag är beredd att medverka
 till en sådan ändring av jaktstadgan att
 den tidigare gällande nattjakttiden
 återinförs.

De ändrade bestämmelserna om natt-
 jakt, dvs. jakt under skymning och
 mörker, har föranletts av remissyttran-
 den över jaktutredningens betänkande.
 Som skäl för ett utvidgat förbud mot
 nattjakt åberopades de risker för skad-
 skjutning och vådaskjutning som är
 förenade med nattjakt samt behovet av
 bättre möjligheter att komma till rätta
 med det nattliga tjuvskytet.

I jaktstadgan har emellertid beaktats
 att jakt i vissa fall bör få ske efter so-

Om viss utsträckning av den tid på dygnet då jakt tillåtes

lens nedgång. Med den nya syn på jakten som kommit till uttryck i stadgan har det dock tett sig naturligt att förbudet mot nattjakt får utgöra en huvudregel, från vilken dispens kan meddelas vid behov. Tillståndstvång för nattjakt har sedan länge med gott resultat tillämpats i flera län med länsstyrelsen som tillståndsmyndighet. Antalet län med en sådan ordning utökades för övrigt för några år sedan efter framställning från jägarhåll.

Med hänsyn till vad jag nu anfört finner jag inte skäl att för närvarande överväga ändring av de bestämmelser som åsyftas i interpellationen.

Herr ARVIDSON (h):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framföra mitt tack för det svar som jag erhållit på min interpellation. Tyvärr måste jag säga att jag inte är helt tillfredsställd. Statsrådet åberopar remissyttrandet över jaktutredningens betänkande och framhåller risker för skadskjutning och vådaskjutning samt behovet av bättre möjligheter att komma åt nattliga tjuvskyttnar.

Innan jag närmare går in på detta spörsmål vill jag emellertid först nämna att det är andjakten under skymningstimmerna, dvs. timmen efter solens nedgång, som jag vill slå vakt om. Den inskränkning i jakttiden på kvällarna som det enligt den nya jaktstadgan rör sig om ogillas i varje fall av alla skånska jägare. Den innebär inte bara att man kapar bort en timme av jakten på kvällen — och den bästa timmen — utan man kan praktiskt taget säga att man kapar bort nästan en hel månad av andjakten.

Andsträcket i mina trakter börjar på allvar i mitten av oktober, och jakttiden varar till och med den 15 november. Jag kan försäkra statsrådet att lojala jägare sällan eller aldrig kommer att få uppleva andsträck, eftersom änderna där nere på allvar sätter i gång strax efter solnedgången.

Lägger man därtill att änderna under denna tid — i oktober—november — är allra bäst i kvaliteten, får man säga att det är beklämmande att man inte skall få jaga då.

Så kommer jag till vad som har diktaterat detta beslut, och då får jag verkligen uttala min stora förvåning. I sanningens namn får jag naturligtvis säga att jag talar bara om andjakt, och det är kanske på sätt och vis fel, men det är den jakt som jag begriper bäst — eller kanske jag borde säga det slags jakt som jag begriper.

Vad skadskjutning beträffar så är det, hur konstigt det än låter, betydligt större risk för skadskjutning en timme före solnedgången än en timme efter solnedgången. Det verkar kanske egendomligt för dem som inte är jägare, men så är det. Varför är det så? Jo, om en flock änder kommer en timme före solnedgången, så ser jägaren den tydligt och klart på rätt långt håll, exempelvis det känsliga avståndet 40 à 50 meter, som jag för min del betecknar som det absolut längsta avstånd på vilket man får avlossa skott. Skjuter jägaren på änderna från detta avstånd så är det mycket stor risk för skadskjutning. Men om sträcket kommer efter solnedgången, kan jägaren inte se det på 40—50 meters avstånd. Han hör änderna, men han ser dem inte och avlossar naturligtvis inte heller något skott. Hur konstigt det än låter får man faktiskt betydligt bättre träffresultat i skymningen, naturligtvis därför att man skjuter på närmare håll, och då blir det lättare fullträffar.

Sedan var det vådaskjutningen. Jag har jagat änder i precis 50 år, och statsrådet vet från vår förra debatt att jag har bott vid en å i hela mitt liv. Naturligtvis har jag jagat från första morgonen änderna varit lovliga, och det ända sedan jag var 16 år. Jag har fått många goda råd av erfarna jägare som kommit med förmaningar, som talat om försiktighet och talat om vad som är farligt och vad som är ofarligt på jakt.

Om viss utsträckning av den tid på dygnet då jakt tillåtes

Det är inte farligt att skjuta i skymningen. Då måste man nämligen rikta geväret uppåt, ty man skall ordna så att man får bytet mot en ljus bakgrund. Därför ställer man sig i regel så att man kan skjuta i nordväst, där solen har gått ned och himlen är ljusast. Eftersom geväret är uppåtriktat när man trycker av, finns det ju ingen risk för att man skall träffa någon annan. Om viltet kommer ned i manshöjd, blir sikten dålig. Det kan vara vassar, vallar eller något annat som gör att anden söker sig ned mot vattnet, och då kan man inte skjuta, ty man ser den inte. Om någon blir ivrig och skjuter i den situationen, är det lätt att träffa en människa eller något annat djur än det han hade avsett att skjuta.

Jag har fått lära mig att vad som är farligt på andjakt är att skjuta mot vattnet, så att haglen studsar. Det är inte alls ovanligt att enstaka hagel kan slå ned över hundra meter från utgångspunkten. Jag minns en 20 år gammal tidningsnotis från Blekinge, i vilken det talades om en jägare som blivit träffad i ögonvrån av ett enda hagel. Händelsen inträffade på dagen, och det var naturligtvis olyckliga omständigheter som rådde. Skott som slängs i väg kan få fruktansvärda följder, även vid jakt mitt på dagen.

Ja så var det tjuvskyttet. Tror någon att man stävjar det genom att förbjuda jakt under skymningstimmen, så har han totalt fel. Om tjuvskyttar tittar på klockan så är det inte för att konstatera när jakttiden upphör utan mera för att dra en slutsats, att nu ger sig alla lojala jägare i väg från andpasset. Just när dessa lojala jägare kört sin väg på cykel, bil eller hur de nu färdas, börjar tjuvskyttarna operera. Om man låter de lojala jägarna stå kvar på andpasset till en timme efter solnedgången så följer ju en timme då det är så pass mörkt att man helt enkelt inte har någon möjlighet att skjuta änder.

Jag har med dessa ord, herr talman, redogjort för min uppfattning som jä-

gare vad gäller andjakt under skymningstimmen, men låt mig också säga några ord om jaktstadgan i allmänhet. Nog tycker jag att det är en underlig tingens ordning att de nya bestämmelserna utfärdades så sent. När vi behandlade och antog förslaget till ny jaktlag i början av höstriktsdagen kunde väl ingen föreställa sig att en jaktstadga med så vitala förändringar skulle komma strax före nyår — stadgan utkom från trycket den 27 december för att tillämpas fem dagar därefter. Det hade också, tycker jag, varit på sin plats att ta kontakt med jägarna innan man beslutat sig för dessa ändringar. Varför har inte t. ex. Svenska jägarsällskapet tillfrågats? Säkert hade man där gjort vad man kunnat för att avstyra åtminstone förbudet mot andjakt under skymningstimmen. Jägarna har rätt att kräva en tidsenlig jaktstadga som tillgodoser både biologiska och humanitära synpunkter, men de reglerande ingreppen får inte gå så långt som här har skett.

Slutligen tillåter jag mig att rikta en fråga till jordbruksministern: Finns det någon möjlighet till lokalt betingade undantag? Har t. ex. Skånska jägarsällskapet möjlighet att få någon uppmjukning i förbudet, innebärande en återgång till den förnuftiga jakttid som vi haft under många år och varit mycket nöjda med?

Herr statsrådet **HOLMQVIST:**

Herr talman! Jag har i förra veckan i medkammaren besvarat en fråga som gällde just nattjakten och jaktstadgan. Nu behöver jag kanske inte i hela dess vidd ta upp den diskussion som fördes där, eftersom herr Arvidson tydligen bara har ett ganska avgränsat önskemål i detta sammanhang, nämligen ändring vad gäller andjakten. Vi bör alltså relativt fort kunna komma till saken i det avseendet.

Emellertid sade herr Arvidson avslutningsvis några ord som gör att jag får gå något längre. Han antydde att

Om viss utsträckning av den tid på dygnet då jakt tillåtes

denna fråga kanske handlagts litet felaktigt — stadgan hade kommit strax efter det att riksdagen behandlat och antagit en ny jaktlag. Det ligger dock så till att beträffande dessa detaljer — jag uppfattar det trots allt som detaljer, herr Arvidson — ankommer det på Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser i administrativ ordning.

Då säger herr Arvidson att vi borde ha hört oss för om Svenska jägareförbundets uppfattning. Ja, vilken uppfattning Svenska jägareförbundet har vet vi redan, herr Arvidson. Men det finns också andra parter som kan vara värda att höra i detta sammanhang. Jag vill erinra om att bland de remissinstanser som påyrkat att jakten skulle upphöra vid skymningen finns veterinärstyrelsen, statens veterinärmedicinska anstalt och viltforskningsrådet; jag nämner bara några av dem som jag finner tyngst vägande i detta sammanhang. — Det är fråga om en avvägning, och dessa remissinstanser företräder naturligtvis, för att ta ett exempel, en sådan synpunkt som att man så långt som möjligt skall undvika riskerna för skadskjutning och på det viset begränsa djurplågeriet.

Detta således om det som herr Arvidson mer allmänt berörde. Men så några ord om den aktuella bestämmelsen och vilken betydelse den kan få när det gäller andjakten. Jag kan även därvidlag anknypa till skånska förhållanden och citera vad Skånska jägarsällskapet yttrat om inskränkningen av jakttiden. Sällskapet stöder faktiskt vad bl. a. veterinärstyrelsen uttalat och skriver: »För skyddet av småviltstammarna är det av stor betydelse att jakten avslutas vid solnedgången. Detta gäller icke minst fasanstammen. — — — Även för vildgässens vidkommande torde en begränsning av kvällsjakten vara påkallad.»

Detta uttalar alltså Skånska jägarsällskapet. De anförda skälen visar att man på visst sakkunnigt håll bedömer

förhållandena något annorlunda och i varje fall allmänt ansluter sig till dessa synpunkter. Men jag vill samtidigt framhålla att Skånska jägarsällskapet även uttalat att begränsningen inte bör gälla »jakt efter hjort, rådjur, räv, vildkanin och änder».

Nu finns det emellertid en direkt angiven möjlighet att göra undantag. Jag förmodar att herr Arvidson läser Svensk Jakt. I nr 2 för i år av denna tidskrift finns en orienterande artikel om den nya jaktstadgan, skriven av kanslirådet Per Hildebrand, som varit med om att utforma stadgan. I artikeln heter det bl. a.: »Givetvis skall nattjaktförbudet inte gälla utan undantag. Tvärtom är det *meningen att viss nattjakt i regel skall få ske* (t. ex. efter räv och mink) men endast enligt bestämmelser som länsstyrelsen meddelar med stöd av föreskrifter från statens naturvårdsverk. — — — Det kan i sammanhanget tilläggas att möjlighet till ytterligare lokalt betingade undantag är avsedda att göras i framtiden, t. ex. beträffande skymningsjakt efter and eller grävling.» Det finns således klart uttalat att om det exempelvis nere i Skåne är ett allmänt intresse att undantag skall göras härvidlag, så har länsstyrelsen möjlighet att medge sådant.

Jag skall inte ge mig in i en diskussion om huruvida det vore bättre att begränsa tiden för jakt på morgonen än att, som nu skett, begränsa denna tid på kvällen. Herr Arvidson menar att det förstnämnda alternativet skulle ha varit lämpligare. Rent allmänt har vi emellertid bedömt frågan på ett helt annat sätt. Vi har utgått från att det om morgnarna blir ljusare efter hand och att det då är betydligt lättare att söka upp ett skadskjutet villebråd. På kvällen är möjligheterna avsevärt sämre att finna ett skadskjutet villebråd. — Detta är ett av motiven till att vi gjort en begränsning av jakten på kvällen men inte någon motsvarande inskränkning på morgonen.

Om viss utsträckning av den tid på dygnet då jakt tillåtes

Herr ARVIDSON (h):

Herr talman! Statsrådet och jag brukar komma bra överens, och det verkar som om vi så småningom skulle kunna bli ense också i den här frågan. Jag gillar emellertid inte riktigt att man skall begära dispens hos länsstyrelsen för att få skjuta änder. Vem skall göra det? Är det de som bor utmed Kävlingeån eller Höje å, eller skall det gälla hela länet? Då är det väl lika bra att ha en klar och tydlig bestämmelse som säger vad man får och inte får. Dispensförfarandet är enligt min mening över huvud taget inte till någon nytta. Det gör människor villrådiga, och så kommer avundsjukan in: Där får de jaga, men här får man inte, osv.

I sanningens intresse vill jag naturligtvis erkänna att den nya jaktstadgan, betraktad i sin helhet, har flera förtjänster än nackdelar — men förden skull skall man inte förstöra andjakten. Statsrådet nämnde småvilt, fasaner osv. Särskilt vad fasanerna beträffar är det bra att jakten är slut i och med att solen går ned, ty fasanerna »träar» — dvs. flyger upp i träden — just vid solnedgången, och sedan blir det ingenting av med den jakten, om det då är förbjudet att skjuta.

Morgonjakten är nog så bra för mig. Jag skall säga precis som det är: Mig gör det ingenting om vi inte får skjuta i skymningstiden. Om jägarna går hem innan änderna kommer blir följden nämligen att dessa slår och ligger kvar på morgonen. Då kan den som är pensionär och disponerar sin tid gå ut i ensamhet och skjuta vilt och ha riktigt trevligt. Det är emellertid inte alldeles demokratiskt, ty jakten är en hobby som många vill vara med om. Varför skall man då ordna den så att bara de som råder över sin tid får lov att skjuta änder? Kan vi inte alla få göra det? Det finns människor som slutar sitt arbete klockan fyra eller halv fem och då skall hem och äta men sedan vill stå på andpass; det kan vara en rolig avkoppling. Nu skall den möjligheten helt enkelt

strypas så att det inte blir någon jakt av förrän på morgonen, då de börjar sitt arbete klockan sju och inte hinner med någon jakt.

Statsrådet talade också om djurplågeri. Som jag tidigare i dag sade i första lagutskottet har jag, så länge jag har suttit i Sveriges riksdag, kämpat mot djurplågeriet, och det kommer jag alltid att göra — men jag kan aldrig inse att det leder till mera djurplågeri om man skjuter i skymningstiden än om man gör det dessförinnan.

Herr statsrådet HOLMQVIST:

Herr talman! Det är möjligt att äldre människor och pensionärer går upp litet tidigare på morgonen än andra; kanske lägger de sig också litet tidigare. Om en person är mycket jaktintresserad råder det emellertid inte något förbud mot att han stiger upp tidigt på morgonen och går ut och jagar. Han bör kunna hinna sköta sitt arbete i alla fall.

I stort är vi tydligen ändå överens. Herr Arvidson konstaterar att det finns möjligheter till dispens men gör den invändningen att sådana leder till tråkigheter — det blir avundsjuka osv. Det ankommer kanske inte på mig att ge något slags anvisningar om hur länsstyrelserna skall handla, men det behöver inte vara uteslutet att man i en generell bestämmelse förklarar att det i vederbörande län är tillåtet att jaga t. ex. en timme efter solnedgången. Ingenting hindrar att man gör på det sättet. En förutsättning är naturligtvis att önskemål härom framställs lokalt, och frågan bör sedan prövas av länsstyrelsen. Uteslutet är emellertid inte, herr Arvidson, att generell dispens kan ges.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 25, med förslag till atomansvarighetslag m. m.

Ang. Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m.

Föredrogs Kungl. Maj:ts proposition nr 27, med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m.

Ordet lämnades på begäran till herr LARSSON, NILS THEODOR, (cp), som anförde:

Herr talman! Kammaren går nu att remittera till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 27, som innehåller förslag till ändringar i regeringsformen.

Redan under den allmänna motions-tiden frambar jag tillsammans med några andra ledamöter av denna kammare en motion i vilken vi anlade några principiella synpunkter på dessa problem. Vid förordade därvid att valperioderna för såväl riksdag som landsting samt stads- och kommunalfullmäktige skall vara fyraåriga, att den nuvarande ordningen för ordinarie val bibehålles med skilda val för de rent rikspolitiska och de kommunala valen och att val förrätas vartannat år, varigenom kommunalvalens egenart inte försvagas. Vi har också föreslagit att författningsreformen inte skall träda i kraft förrän år 1972 och att höstens andrakammarval sålunda skall avse fyraårsperioden 1969—1972.

Vilken ställning utskott och kamrar kan komma att ta vet vi ännu inte, men det är möjligt att riksdagen inte kommer att gå på den linje som vi föreslagit i vår motion. Jag vill emellertid erinra om att det är en växande opinion i landet såväl bland kommunalmännen som bland menige man mot införandet av treårsintervallerna och den gemensamma valdagen. Om ett beslut fattas i enlighet med förslaget i proposition nr

27 tror jag att det blir anledning att framdeles återkomma.

Herr talman! Jag har ingen erinran mot remissen.

Härefter erhöll herr andre vice talmannen IVAR JOHANSSON (cp) ordet och yttrade:

Herr talman! Med hänsyn till omfattningen av det ärende, som avses i Kungl. Maj:ts proposition nr 27 med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m., hemställer jag att kammaren måtte medgiva att tiden för avgivande av motioner i anledning av nämnda proposition utsträcker till det sammanträde som infaller näst efter femton dagar från den dag propositionen kom kammaren till handa.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, beslöt kammaren på särskilda propositioner att hänvisa ifrågavarande kungl. proposition till konstitutionsutskottet, till vilket utskott jämväl skulle överlämnas det av herr Larsson, Nils Theodor, nu avgivna yttrandet, samt att bifalla herr andre vice talmannens hemställan om utsträckning av tiden för avgivande av motioner i anledning av samma proposition.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 1 och 12—31, bevillningsutskottets betänkande nr 2, bankoutskottets utlåtande nr 3 samt första lagutskottets utlåtanden nr 3 och 4.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.30.

In fidem
K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Onsdagen den 14 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 6 in-
nevarande månad.

Herr TALMANNEN yttrade:

Efter samråd med andra kammarens talman får jag meddela, att arbetsplen-
num nästa vecka, onsdagen den 21 den-
nes, som i den preliminära planen ut-
satts till kl. 10.00 eller 14.00, kommer
att taga sin början kl. 14.00.

Jag vill fästa kammarledamöternas
uppmärksamhet på att till dagens ple-
num utdelats en sammanställning över
de ärenden, som behandlas vid plenum
i dag och till vilka reservationer an-
förts. Det är min avsikt att i fortsätt-
ningen försöksvis utdela sådan samman-
ställning till varje arbetsplenum för att
ge ledamöterna en lättillgänglig översikt
över föreliggande reservationer. Som
framgår av sammanställningen har däri
upptagits bl. a. det antal reserwanter
från varje parti, som står bakom reser-
vationerna.

Jag får vidare fästa ledamöternas
uppmärksamhet på att i dag har utde-
lats en preliminär ärendeplan för be-
handling i kamrarna av utskottsutlåtanden
under tiden fram till påskuppe-
hållet.

Vid förnyad, punktvis skedd före-
dragning av statsutskottets utlåtande nr
1, i anledning av Kungl. Maj:ts i stats-
verkspropositionen gjorda framställ-
ningar rörande utgifterna för budget-
året 1968/69 för kungl. hov- och slotts-
staterna, bifölls vad utskottet i detta ut-
låtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis
till avgörande statsutskottets utlåtande
nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i
statsverkspropositionen gjorda framställ-
ningar rörande utgifterna för budget-
året 1968/69 inom civildepartementets
verksamhetsområde.

Punkterna 1—8

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlå-
tanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts
i statsverkspropositionen gjorda fram-
ställning om anslag för budgetåret 1968/
69 till oförutsedda utgifter; och

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts
i statsverkspropositionen behandlade
för flera huvudtitlar gemensamma frå-
gor.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hem-
ställt bifölls.

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

Föredrogs ånyo statsutskottets utlå-
tande nr 15, i anledning av motioner om
ändrad ordning för vissa anslags upp-
förande i statsbudgeten.

I de likalydande motionerna I: 620,
av herr *Strandberg*, och II: 774, av herr
Magnusson i Borås *m. fl.*, hade anhål-
lits,

dels att riksdagen måtte med avslag
på Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt
här vore i fråga, ur budgeten, med un-
dantag för anslag under beteckningen
»avlöningar», avföra samtliga anslags-

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

poster, som ej överstege 600 000 kronor, samt anslag till kommittéer under andra—åttonde och tionde—tolfte huvudtitlarna,

dels att anslag till Omkostnader hos diverse myndigheter måtte beräknas till vissa angivna belopp under andra, fjärde—åttonde och tionde—tolfte huvudtitlarna,

dels att reservationsanslag till Diverse utgifter måtte beräknas till vissa angivna belopp under andra—åttonde och tionde—tolfte huvudtitlarna,

dels att riksdagen måtte, med ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt här vore i fråga, besluta, att samtliga omkostnadsanslag överstigande 600 000 kronor under andra—åttonde och tionde—tolfte huvudtitlarna skulle vara obetecknade samt minskas med vardera en tiondel av det föreslagna anslagsbeloppet,

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att under de avförda anslagen föreliggande medelsbehov måtte i mån av medelstillgång tillgodoses inom ramen för varje huvudtitels här ifrågavarande anslag,

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan ändring av de administrativa reglerna beträffande omkostnadsanslag, att dessa såsom maximerade totalbelopp utan bindande specificering ställdes till vederbörande myndigheters förfogande,

dels att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att vid varje budgetårs slut till riksdagen måtte lämnas en redovisning för användningen under förflutna budgetår av anslagen till Diverse utgifter och till Omkostnader hos diverse myndigheter.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte avslå motionerna I: 620 och II: 774.

Reservation hade avgivits av herrar *Kaijser* (h), *Ottosson* (h), *Holmberg* (h), *Bohman* (h) och *Björkman* (h), vilka ansett, att utskottets yttrande bort

erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 620 och II: 774

1. måtte godkänna i motionerna förordad överflyttning av medel från sak- och bidragsanslag till anslag till Diverse utgifter respektive Omkostnader hos diverse myndigheter, vilken överflyttning beräknades medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 10 procent,

2. måtte godkänna i motionerna förordad ändring beträffande vissa angivna större omkostnadsanslag, vilken ändring beräknades medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 10 procent,

3. hos Kungl. Maj:t måtte hemställa, att efter utgången av varje budgetår till riksdagen måtte lämnas en redovisning för användningen under budgetåret av de i motionerna föreslagna anslagen till Diverse utgifter respektive Omkostnader hos diverse myndigheter.

Herr **OTTOSSON** (h):

Herr talman! Till statsutskottets utlåtande nr 15 i anledning av motionerna I: 620 och II: 774 beträffande vissa anslags uppförande i statsbudgeten har fogats en reservation av utskottets högerledamöter. Ungefär likalydande krav har framställts vid ett flertal tidigare riksdagar.

I reservationen anföres att goda skäl nu anses föreligga för vidtagande av de åtgärder som motionerna innefattar. Förslaget innebär en anpassning av budgettekniken till ett modernare synsätt, att den nuvarande detaljrika bindningen av små belopp ersätts med en sammanföring av dessa småbelopp till en klumpsumma. Detta skulle innebära en större frihet för vederbörande departementschef att fördela anslag till olika ändamål, allteftersom behoven uppkommer, och även ge möjlighet till besparingar.

Utskottets majoritet har inte heller i år funnit något intresse för motionernas

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

yrkande med motivering att motioner av motsvarande innebörd under ett flertal år prövats och avslagits av riksdagen. Och man säger vidare att några skäl för ett ändrat ståndpunktstagande inte föreligger.

Men denna motivering måste innebära att utskottets majoritet är dåligt underlättad. För en vecka sedan fick ledamöterna på sitt bord en skrift som innehöll en studie i den offentliga verksamhetens ekonomi, en skrift som vid samma tillfälle ganska utförligt refererades både i televisionen och i dagstidningarna.

Jag skall bara ta ett citat från en dagstidning som har rubriken »Nytt system för redovisning». Man säger där: »Redan under nästa budgetår vill 1964 års försvarskostnadsutredning att ett nytt budgetredovisningssystem skall börja införas i försvaret. Principen blir en strävan efter effektivitet, på samma sätt som inom näringslivet. Regementschefen blir företagare. De stela detaljerade anslagsposterna som nu finns skall bort. Chefen får en klumpsumma att röra sig med och har ekonomiskt ansvar för resultatet. Resultatet bör bli en klarare blick över vad försvaret egentligen kostar, ett kostnadsmedvetande hos alla, bättre samordning och balans inom programmen, mer decentraliserat ansvar, och därmed arbetsglädje och effektivitet.»

I den skrift som jag tidigare nämnt om säger man att det gäller för övrigt inte bara att jämföra redan kända metoder, minst lika viktigt är att ständigt hitta på nya. Och i den offentliga verksamheten driver inte — som för ett företag — marknadsförhållanden mer eller mindre fram omläggningar av driften. Man får i stället vidta medvetna rationaliseringsåtgärder.

Herr talman! Detta är några synpunkter som på senare tid framförts i offentliga utredningar, alltså inte av högerpartiet, men som väl sammanfaller med vad motionärerna vid ett flertal

tillfällen framfört och nu senast i de relaterade motionerna.

Jag anser inte någon ytterligare motivering behövlig, utan kan konstatera att vi i dag har skäl som talar för ett ändrat ståndpunktstagande från majoritetens sida.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den vid statsutskottets utlåtande nr 15 fogade reservationen.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! Det är som vi hörde av herr Ottosson inte mycket som har ändrats i sak och yrkanden under årens lopp i de här motionerna som högeren nu har fört fram sedan år 1960.

Motionärerna pekar på en mycket väsentlig fråga — det vill jag framhålla — nämligen att man skall försöka åstadkomma inom statlig förvaltning ett anslagssystem och en budgetteknik som bättre än nu gällande kan skapa möjligheter för ansvariga chefer inom verk och myndigheter att disponera sina anslag på ett något friare sätt än vad som för närvarande tillåtes. Ett sådant system förutsättes enligt motionerna kunna medverka till vissa besparingar — och det är naturligtvis möjligt. Vi är alla, tror jag, lika angelägna om en sådan utveckling. Det kan ändå sägas att till den positiva sidan i dessa motioner hör att de under hela 1960-talet har hjälpt till att hålla denna viktiga fråga levande i riksdagen.

Herr Ottosson har påpekat att en sådan här budgetteknik nu har börjat utnyttjas inom förvaltningar, t. ex. inom armén. Det kan också framhållas att man med stor framgång har praktiserat detta system inom näringslivet. Men vi som känner till dessa förhållanden vet att det är en mycket komplicerad fråga att få fram ett nytt budget- och redovisningssystem och att få det att fungera, speciellt om man skall integrera det i ett datasystem och anpassa det till de speciella förhållanden under vilka

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

statsförvaltningen arbetar. Man kan förstå vilken oerhört stor uppgift det måste innebära att inom denna apparat byta ett sådant system, även om det bara är fråga om modifiering. Nu syftar ju inte motionen i första hand till att hela systemet skall bytas ut, men jag anser att yrkandena ändå är så långtgående att det blir fråga om ett både tidsödande och komplicerat utredningsarbete. Det är kanske härvidlag som reservanternas och vi som står för utskottet har skilda uppfattningar. Vi menar att man måste avvakta resultatet av de utredningar och den försöksverksamhet som pågår.

Finansministern har i finansplanen anfört några synpunkter på denna fråga som jag vill citera: »En av förutsättningarna för en riktig resursfördelning är att man har tillfredsställande metoder för att mäta kostnader och prestationer. Ett system härför utgör programbudgeteringen. Sedan statskontorets expertberedning i början av förra året lagt fram sitt förslag om programbudgetering på myndighetsnivå har ett omfattande arbete påbörjats i departement och verk för att införa denna teknik inom olika förvaltningsområden. Det utvecklings- och planeringsarbete som detta kräver är betydande, och effekterna kan påräknas först efter en viss tid.»

Man har fått samma erfarenheter i Amerika, där man har provat ett dylikt budgetsystem inom armén. Man räknar med att ett generellt genomförande av programbudgetering kan ske först in på 70-talet.

Den utredning, som har anförts av herr Ottosson som ett skäl för motionernas yrkande och synsätt, har bl. a. framhållit: »Under intryck av goda erfarenheter inom näringslivet och utvecklandet av programbudgetering inom amerikansk statsförvaltning har det stått klart att modernare metoder bör införas för ekonomisk och administrativ styrning av de statliga myndigheternas verksamhet.» Detta visar ju, anser jag, att man på det allmännas sida

är fullt införstådd med att detta är en väg som vi har att beträda men att vi måste avvakta utvecklingen.

Utskottet har också framhållit att de i motionerna framförda synpunkterna kommer under övervägande i samband med utredningar, och så är alltså nu fallet. Men att nu genomföra de i motionen föreslagna, omfattande åtgärderna för stora delar av den statliga verksamheten utan att avvakta utredningens övriga förslag har inte utskottet kunnat biträda. Därför yrkar jag, herr talmän, bifall till vad utskottet hemställt.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Ottosson begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Ottosson begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och be-

funnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 106;
Nej — 22.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser Kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser anslag till studiemedelsfonden; och

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret

Anslag till allmänna beredskapsarbeten 1967/68 i vad propositionen avser anslag till jubileumsgåva till Finland,

varvid utlåtandena nr 17 och 19 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte motioner.

Punkten 1

Anslag till allmänna beredskapsarbeten

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 2, enligt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1968, föreslagit riksdagen att till Allmänna beredskapsarbeten m. m. på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I de likalydande motionerna I: 555, av herrar *Dahlén* och *Bengtson*, samt II: 714, av herrar *Hedlund* och *Wedén*, hade hemställts, att riksdagen måtte till Allmänna beredskapsarbeten m. m. på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 555 och II: 714 till Allmänna beredskapsarbeten m. m. på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 måtte anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Anslag till allmänna beredskapsarbeten

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Nyman* (fp), *Per Jacobsson* (fp) och *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Ståhl* (fp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 555 och II: 714 till Allmänna beredskapsarbeten m. m. på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 måtte anvisa ett reservationsanslag av 80 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Det är väl riktigt som det säges i utskottets utlåtande att det vidtagits åtgärder på flera områden för att stimulera sysselsättningen, särskilt under vinterhalvåret. Å andra sidan finns det ingenting som med säkerhet tyder på en snabb konjunkturuppgång inom den närmaste tiden, även om vi i går kunde läsa i Aftonbladet att vi går mot bättre tider. Tvärtom är det väl så att arbetsmarknadsläget skärpts, inte minst i de nordligare delarna av landet, bl. a. beroende på de ogynnsamma konjunkturerna inom skogsnäringen.

Vi måste tyvärr också räkna med en betydande dold arbetslöshet, särskilt bland mindre jordbrukare och andra som har behov av tillskott till inkomsten för att klara sin försörjning.

Den anslagsökning på 50 miljoner kronor som vi här föreslår till allmänna beredskapsarbeten är enligt vår uppfattning väl befogad med hänsyn till det användningsområde det här närmast är fråga om, nämligen vägarbeten. Vi känner till den gamla invändningen att vägarbeten är alltför kapitalkrävande och att man därför företrädesvis bör söka sådana arbetsobjekt som kräver liten kapitalinsats i förhållande till antalet dagsverken.

Men vi skall också ha klart för oss att

detta i stor utsträckning innebär att man nödgas tillgripa sådana arbeten som är av begränsat värde ur produktivitetssynpunkt och har en lägre angelägenhetsgrad. Förbättrings- och ombyggnadsarbeten för vägarna ligger färdigprojekterade, och det är fråga om arbeten som under alla förhållanden måste komma till utförande inom en nära framtid men som inte nu får påbörjas därför att de inte anses ge tillräcklig sysselsättningseffekt.

Jag tror att denna politik på allvar bör omprövas. Det måste vara rimligt att angelägna arbeten kommer till utförande i ett läge med hög arbetslöshet. Blir det en konjunkturuppgång med ökad sysselsättning är det väl också troligt att vi kan ha anledning att ge prioritet åt andra investeringsområden.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! För innevarande budgetår disponerar arbetsmarknadsstyrelsen 423 miljoner kronor för beredskapsarbeten jämte 25 miljoner kronor odisponerade medel av reservationer på anslagen. Dessa medel gör det möjligt att under innevarande budgetår utföra 2,2 miljoner dagsverken. Med hänsyn till arbetsmarknadsläget har arbetsmarknadsstyrelsen hemställt att ytterligare 160 miljoner kronor skall anvisas, innebärande möjligheter att under budgetåret ytterligare 800 000 dagsverken genomföres. Den framställningen biträds av departementschefen.

Centern och folkpartiet anser, att dessa medel är otillräckliga. Den 15 januari redovisades 64 366 arbetssökande på arbetsförmedlingarna — en siffra som innebär en ökning med drygt 45 procent i jämförelse med decembersiffran eller en ökning med drygt 30 procent jämfört med motsvarande siffra i januari ett år tidigare. Dessutom tillkommer 30 172 personer i omskolning och 18 417 i beredskapsarbete eller tillsammans

112 955 personer. Några siffror om läget i mitten av februari finns ännu inte tillgängliga, men även om det kan antas att det blir en viss nedgång av arbetslöshetssiffrorna på grund av den sedvanliga förbättring som alltid inträder vid denna tid på året, finns det tyvärr inga tecken som tyder på någon påtaglig förbättring av situationen. Man kan nog inte frigöra sig ifrån att regeringen varit optimistisk i överkant, när den förutspått en konjunkturuppgång innevarande år av sådan storlek att man inte skulle våga sig på generella konjunkturstimulerande åtgärder med hänsyn till risken för en överkonjunktur.

Det finns alltså ett mycket stort antal arbetslösa. I ett sådant läge är det ur alla synpunkter angeläget att ge så många som möjligt produktivt arbete, även om detta i viss mån måste ske i form av beredskapsarbeten. Det finns dock en hel del sådana arbeten som är nödvändiga och som under alla förhållanden bör komma till utförande ganska snart. Hit hör många vägförbättringar och vägbyggnader. Det råder som bekant stor eftersläpning på detta område, och inte minst ur landsortens synpunkt är det angeläget att man knappar in på denna eftersläpning.

Vägbyggnader hör till de beredskapsarbeten som lätt kan sättas i gång även under vintern, när t. ex. skogsvårdsarbete inte kan bedrivas. Enligt de uppgifter jag har finns det färdigprojekterade arbeten som kan sättas i gång med några dagars varsel. Jag kan som exempel nämna att det inom Gävleborgs län finns färdigprojekterade beredskapsarbeten inom vägförbättringsområdet på ungefär 2,5 miljoner kronor och på nybyggnadsområdet med 5,5 miljoner kronor, som kan sättas i gång inom ett par veckor om medel ställs till förfogande. Inom det enskilda vägnätet finnes färdigprojekterade arbeten som det kommer att ta 10 år innan de blir utförda, om inte ökade medel ställs till förfogande.

Det finns alltså mycket stor anledning

Anslag till allmänna beredskapsarbeten att anvisa ytterligare medel på tilläggsstat för detta ändamål. Jag anser att det är ett minimikrav att riksdagen bifaller vad som har begärts i reservationen, eller en anslagsökning på 50 miljoner kronor.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Vid ingången av detta budgetår disponerade arbetsmarknadsstyrelsen cirka 448 miljoner kronor för allmänna och särskilda beredskapsarbeten. Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 2 — alltså den som nu behandlas — innebär i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag att ytterligare 160 miljoner kronor skall anvisas till beredskapsarbeten. Den föreslagna ökningen avser huvudsakligen vad vi kallar särskilda beredskapsarbeten, som skall användas för svårplacerad, oftast äldre och lokalt bunden arbetskraft.

Av det belopp om 608 miljoner kronor som skulle stå till förfogande skall 245 miljoner kronor avräknas mot automobilskattemedlen, dvs. användas för väg- och gatuarbeten. Av sistnämnda belopp, 245 miljoner, ingår 170 miljoner i anslaget till allmänna beredskapsarbeten.

Mot förslaget i propositionen ställs nu mittenpartiernas yrkande om ytterligare 50 miljoner kronor för allmänna beredskapsarbeten i form av vägarbeten. I motionen anges som argument för höjningen, dels allmänt att sysselsättningsläget försämrats sedan Kungl. Maj:ts tillgängliga material bedömdes, dels att en möjlig ökning av vägbyggnadet inte bör hämmas av medelsbrist.

Utskottets majoritet har konstaterat att förslagen i propositionen medger ett uttag av 3 miljoner dagsverken detta budgetår eller mer än en fördubbling jämfört med föregående budgetår. Utskottet anser vidare att det i vart fall nu, enligt tillgängliga uppgifter, inte kan vara motiverat med den i reserva-

Anslag till allmänna beredskapsarbeten
tionen förordade höjningen. Skulle utvecklingen motivera det finns det möjlighet med en förstärkning på tilläggsstat II B senare i vår och då mot bakgrund av ett ännu bättre material. Dessa belopp måste väl under alla förhållanden räcka för den närmaste perioden.

Reservationen innebär också en prioritering av vägbyggandet. Då riksdagen nu skall bedöma anslagsfrågan och prioriteringen, bör det också erinras om att statsutskottet senare i vår skall behandla ytterligare förslag som syftar till att förbättra sysselsättningen under våren.

När det gäller att bekämpa arbetslösheten och att ta itu med de svårigheter som har uppstått i fråga om sysselsättningen har arbetsmarknadsstyrelsen och regeringen på allt sätt sökt se till att erforderliga resurser ställs till förfogande och att alla nödvändiga åtgärder vidtages. Att nu lägga ytterligare 50 miljoner kronor på denna beredskapsstat när vi vet att regeringens förslag innebär en väsentlig ökning av dagsverksantalet, kan inte anses motiverat. Skulle emellertid den närmaste framtiden medföra svårigheter som gör att pengarna inte räcker till har vi, som jag redan sagt, möjlighet att på tilläggsstat II B få ytterligare pengar för ändamålet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Enligt herr Birger Andersson har regeringen och arbetsmarknadsstyrelsen ställt alla erforderliga medel till förfogande för att avhjälpa den arbetslöshetssituation vi för närvarande har. Det påståendet måste man väl ändå ifrågasätta riktigheten av. Det finns dock fortfarande 64 000 arbetslösa som inte har arbete i någon form och som inte fått tillfälle till omskolning eller beredskapsarbete. Det är ju ett bevis för att det här erfordras ytterligare åtgärder.

Herr Birger Andersson framhåller vidare att pengar för detta ändamål kan fås på tilläggsstat efter begäran. Men det är *nu* som pengarna behövs. Vi är mitt inne i vintermånaderna, då läget är besvärligast, och det tar sin tid att få i gång dessa arbeten. Skall vi vänta på ett beslut om eventuell medelstildelning längre fram hinner det bli vår eller sommar, och då har arbetslöshetssituationen kanske lättat. Det är alltså nu pengarna behövs.

Enligt uppgifter som jag nyss har fått lär faktiskt arbetsmarknadsstyrelsen i dessa dagar överväga att försöka ordna beredskapsarbeten motsvarande ytterligare en halv miljon dagsverken och kommer alltså att behöva ytterligare medel från riksdagen.

Jag tror, herr talman, att det finns starka skäl att bifalla reservationen.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Det finns väl ingen anledning att i dag dra upp en stor allmän debatt om arbetsmarknadspolitiken. Det får vi tillfälle till senare. Vi bör begränsa oss till det avsnitt av detta område som vi just nu behandlar. Det gäller då främst möjligheten att öka beredskapsarbetena i form av vägarbeten. För närvarande är de möjligheterna mycket begränsade. Arbetsmarknadsmyndigheterna medger beredskapsarbeten i form av vägarbeten i ganska begränsad omfattning, och det är detta vi vänder oss emot. Vägarbeten och vägförbättringar kommer, såvitt man kan se, ännu under lång tid och kanske alltid att ha en hög angelägenhetsgrad. Inte minst bör man beakta det förhållandet att det alltså finns många dödsfall kvar på våra vägar, vilka bör elimineras. Främjandet av säkerheten i trafiken tycker jag bör beaktas såsom ett tungt vägande skäl.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Jag vill helt instämma i vad herr Jacobsson sade om att det

inte nu är lämpligt med en stor arbetsmarknadsdebatt. Den kommer väl så småningom.

Till herr Johan Olsson vill jag säga att när majoriteten i utskottet stöder regeringens förslag innebär det inte att man motsätter sig alla höjningar. Faktum är ju att riksdagen här föreslår *höja arbetsmarknadsstyrelsens medel till beredskapsarbeten med 160 miljoner kronor*. Det är alltså pengar som skall användas under det budgetår vi nu är inne i — pengar som innebär att man kan fördubbla antalet dagsverken gentemot förra året. Till detta vill mittenpartierna lägga ytterligare 50 miljoner kronor. Här har regeringen följt arbetsmarknadsverkets förslag, och jag förmodar att arbetsmarknadsverket kan dessa ting lika bra som herr Johan Olsson.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Jag tror alldeles säkert att arbetsmarknadsstyrelsen kan dessa frågor. Det skall bli mycket intressant att se vad de överväganden leder till, som just nu pågår inom arbetsmarknadsstyrelsen — de kommer kanske att leda till att man där kommer att kräva ytterligare medel.

Jag tycker inte att det är tecken på någon vidare handlingskraft när herr Birger Andersson säger att det räcker med vad regeringen här föreslagit därför att det är en fördubbling gentemot i fjol. Det är inte fråga om detta, utan vad det gäller är den arbetslöshetssituation vi har i dag och vad den kräver; och den kräver mera pengar än vad utskottsmajoriteten gått med på.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! En fördubbling av antalet dagsverken är rätt betydande. Vi har inte en fördubbling av arbetslösheten. I jämförelse med ökningen av antalet arbetslösa är alltså ökningen av antalet disponibla dagsverken mycket betydande.

Jag har också tidigare sagt, och jag

Anslag till allmänna beredskapsarbeten vill än en gång påminna herr Johan Olsson om det, att skulle arbetsmarknadsverket och regeringen finna, att de medel som nu ställs till förfogande inte räcker till budgetårets slut, alltså den sista juni, så finns det tillfälle att komma igen och på tilläggsstat II B få ytterligare medel.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 22 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 92;

Nej — 35.

Om omställningsbidrag till vissa fiskare

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Punkterna 2 och 3

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser civildepartementets verksamhetsområde;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser staten för statens allmänna fastighetsfond; och

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrat huvudmannaskap för serafimerlasarettet m. m.,

varvid utlåtandena nr 23 och 24 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om omställningsbidrag till vissa fiskare

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtande nr 26, i anledning av motioner om omställningsbidrag till vissa fiskare.

I de likalydande motionerna I: 457, av herr *Blom*, samt II: 575, av herrar *Hyltander* och *Rimås*, hade yrkats, att riksdagen skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att i aviserad proposition i anledning av förslag från den år 1966 tillsatta utredningen om kontant stöd vid arbetslöshet (KSA-utredningen) de fiskare, som drabbats av antikvicksilverpropagandan, i princip finge givas lika möjligheter till omställningsbidrag som kategorin anställda.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hem-

ställt, att riksdagen måtte avslå motionerna I: 457 och II: 575.

Herr BLOM (fp):

Herr talman! Den motion nr 457 som jag har väckt i denna kammare innehåller ett förslag att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på en speciell och avgränsad grupp människor i vårt land, vilka utan egen förskyllan har kommit i en mycket besvärlig och beklagansvärd situation. Det gäller de fiskare — framför allt de sötvattensfiskare — som genom kampanjen angående kvicksilverförekomst i fisk fått sina inkomstmöjligheter och därmed sina försörjningsmöjligheter radikalt förändrade.

Det mycket starka köpmotstånd som har blivit en följd av den enligt mitt förmenande ganska onyanserade och till sina verkningar chockartade formen av publicering via våra massmedia lär ha medfört en minskning av fiskförsäljningen från våra sötvattensjöar med cirka 80 procent och en sänkning av fiskarnas försäljningspris på den återstående delen av försäljningen med cirka 60 procent. Var och en kan då själv förstå vilken ohållbar situation som har uppstått, inte bara för de fiskare som har förbjudits att fiska i sina sedvanliga fiskevatten, utan även för de fiskare vilkas fiskevatten i och för sig inte är förbjudna men som inte får någon avsättning för sin fisk i rimlig omfattning och till normala priser. Många av dessa fiskare befinner sig i 60-årsåldern eller däröver. På grund av deras ålder och bosättningsort, som ju regelmässigt ligger ute i skärgårdsområdet och relativt långt från tätorter, uppstår stora svårigheter att bereda dessa människor annat lämpligt arbete eller omskolning.

Såsom anges i motionen har den s. k. KSA-utredningen föreslagit, att ett omställningsbidrag med högst 800 kronor per månad skall utgå till, som det säges, »annan arbetslös som under ka-

lenderåret fyller lägst 60 år och som minst 24 månader under en period av tre år närmast före anmälan till arbetsförmedlingsorgan om arbetslöshetens inträde har haft sin huvudsakliga försörjning genom arbete mot avlöning för annans räkning». Regeringen har även i statsverkspropositionen aviserat, att en proposition skall framläggas under denna riksdag med anledning av KSA-utredningens delbetänkande.

Utskottet har — uppenbarligen med hänsyn till den kommande propositionen — yrkat avslag på motionen och förklarat, att riksdagen bör pröva förslag om kontantstöd åt vissa arbetslösa i ett sammanhang. Men, herr talman, här gäller det ju en avgränsad grupp äldre människor, som utan egen förskyllan i praktiken har mist sina försörjningsmöjligheter och som i realiteten är att betrakta såsom arbetslösa. Dessa människor kommer nu, på grund av att ett regelrätt anställningsförhållande ej föreligger i enlighet med det förslag som KSA-utredningen har fastställt, inte att omfattas — i vart fall om propositionen kommer att bygga på det förslag som KSA-utredningen har lagt — av möjligheterna att få detta omställningsbidrag.

Detta förhållande har jag och mina medmotionärer i andra kammaren velat att riksdagen skall fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på. Vi anser det nämligen synnerligen angeläget att något göres för dessa människor och att det göres snart.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Det är ju inte vanligt att man yttrar sig då det inte ställts något yrkande. Jag har emellertid begärt ordet då man av herr Bloms anförande kanske kunde få det intrycket att statsutskottet, vilket här är fullständigt enigt, inte vore intresserat av de människor det här gäller. Förhållandet är emellertid det att när en proposition är under utarbetande i Kungl. Maj:ts

Om omställningsbidrag till vissa fiskare kansli, så är det inte vanligt att riksdagen skriver och talar om att den och den saken också skall medtagas i propositionen. Om det blir nödvändigt att motionera beträffande dessa kvicksilverdrabbade fiskare, om jag så får säga, är rätta tiden när propositionen med anledning av KSA-utredningen ligger på riksdagens bord.

Herr Blom nämnde något om dessa som utan egen förskyllan kommit att sakna inkomster. Alla som blir arbetslösa blir det väl utan egen förskyllan. Det är ogunstiga förhållanden som gör dem arbetslösa. Vi är lika angelägna att hjälpa alla oförskyllt drabbade, antingen de är fiskare, grovarbetare, tjänstemän eller vad de är, men framställning om medel härför skall göras när propositionen ligger på vårt bord.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr BLOM (fp):

Herr talman! Jag är glad över att jag fick herr Birger Anderssons vitsord på att utskottet är positivt inställt till alla som blir utan arbete, således även dessa fiskare. Jag var nog redan tidigare övertygad om det, men jag är glad att herr Andersson strök under det särskilt.

Det är möjligt att man enligt de formella regler som här brukar tillämpas inte bör rusa i väg och framställa en motion när det skall komma en proposition. I detta fall må det dock kanske förlåtas mig med hänsyn till min korta tid i denna kammare. Jag är inte så ledsen ändå, även om jag gjort ett formellt fel, ty jag tycker att det är så angeläget att man inte glömmer bort dessa människor utan verkligen håller uppmärksamheten fäst på dem. Det skall bli spännande att se om den proposition som kommer ger även dem del av den hjälp som skall beredas de människor som blivit friställda. Jag tycker att det finns exempel på den snävare inställningen att med hjälp av arbetslöshetsförsäkring skall allting vara gott och väl.

Om höjning av lånetaket för direktlån från företagareförening

Det rör sig här om personer som har gjort mycket värdefulla insatser för vår försörjning och i vårt samhälle och som nu friställs utan egen förskyllan. Jag håller helt med herr Birger Andersson om att det väl är så med de flesta, men därmed står det ännu mera klart att man inte får göra någon kategorisklyvning mellan löneanställda och sådana som inte kan anses vara löneanställda.

Herr talman! Jag vill sluta med att tacka för den redogörelse som herr Birger Andersson lämnade. Jag tycker mig däri skönja en viss förhoppning om att det skall kunna reda upp sig i den här frågan i samband med att propositionen kommer.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Om höjning av lånetaket för direktlån från företagareförening

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 27, i anledning av motioner om anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 till statens hantverks- och industrilånefond, m. m.

I de likalydande motionerna I: 609, av herr *Ernulf*, och II: 761, av herr *Andersson* i Örebro m. fl., hade föreslagits, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen skulle besluta, 1) att lånetaket för direktlån från företagareföreningarna skulle höjas till 150 000 kronor att gälla från och med den 1 mars 1968 eller den tidigare dag som riksdagsbehandlingen gjorde möjlig och 2) att på tilläggsstat för budgetåret 1967/68 till Statens hantverks- och industrilånefond anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte avslå motionerna I: 609 och II: 761 i vad de avsåge

1. höjning senast från och med den 1 mars 1968 av lånetaket för direktlån från företagareföreningarna,

2. medelsanvisning på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68.

Reservation hade anförts av herrar *Nyman* (fp), *Per Jacobsson* (fp) och *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Ståhl* (fp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till motionerna I: 609 och II: 761, såvitt nu vore i fråga,

1. måtte besluta, att lånetaket för direktlån från företagareföreningarna skulle höjas till 150 000 kronor från och med den 1 mars 1968,

2. till Statens hantverks- och industrilånefond på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder måtte anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

Herr **JACOBSSON, PER**, (fp):

Herr talman! Detta ärende avser frågan om en höjning av företagareföreningarnas utlåningskapacitet för direktlån från 75 000 kronor, som nu gäller, till 150 000 kronor. Vi föreslår att denna ändring skall tillämpas från den 1 mars 1968.

Den här frågan har ju varit föremål för diskussion, och man har hänvisat till den utredning om företagareföreningarnas verksamhet som pågått och som nu avgivit sitt betänkande. Anledningen till att vi ändå velat föra fram vårt förslag är att frågan enligt vår mening har speciellt intresse just i den nu aktuella situationen. Vidgade lånemöjligheter hos företagareföreningarna skulle i dagens läge vara av väsentlig betydelse.

Herr talman! Jag vill med denna korta motivering yrka bifall till reservationen.

Om höjning av lånetaket för direktlån från företagareförening

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Till vad herr Jacobsson nu sagt vill jag endast lägga, att den nuvarande lånegränsen — alltså 50 000 kronor respektive 75 000 kronor om det gäller maskinlån — har tillämpats ända sedan 1960 och att penningvärdet under den tiden har förändrats ganska avsevärt. Konsumentprisindex var t. ex. 159 år 1960 och är nu uppe i 212. Detta är ju i sig självt ett skäl till att lånetaket borde höjas.

Men än väsentligare är kanske, att den tekniska utvecklingen under samma tid gått så raskt framåt. Det krävs betydligt större kapitalinsats per anställd nu än tidigare. Om dessa lån skall kunna tjäna den uppgift de avsågs för vid beslutet 1960 måste därför lånegränserna höjas rätt avsevärt.

Att frågan tagits upp redan nu och att man vill på tilläggsstat tillföra hantverks- och industrilånefonden mera pengar har sin grund i det vi nyss diskuterade, nämligen konjunkurläget. Enligt vår mening måste man på alla vägar söka stimulera näringslivet och konjunkturen, och om man stimulerar den mindre och medelstora företagssamheten genom att medge bättre lånemöjligheter tror vi att följden skulle bli sysselsättning åt flera, samtidigt som man kan motverka att andra blir friställda.

Vi tycker att denna åtgärd hör till de angelägna och alltså bör tas med för tur. Det gäller att redan innevarande budgetår försöka sätta in åtgärder som är verksamma.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr WÅÅG (s):

Herr talman! Lånetaket för lån ur statens hantverks- och industrilånefond är 50 000 kronor och lånetaket för lån för anskaffning av maskiner 75 000 kronor. Lån med högre belopp kan emellertid enligt gällande bestämmelser beviljas av kommerskollegium.

1962 års företagareföreningsutredning avlämnade sitt betänkande i följ. Utredningen anser att det i fortsättningen bör ankomma på Kungl. Maj:t att alltjämt bestämma vilket högsta belopp som må utlämnas till en och samma låntagare, men utredningen har förordat en höjning av lånetaket till 100 000 kronor.

Vid 1967 års riksdag lämnades utan bifall motioner av samma innebörd som den nu föreliggande. Utredningens betänkande har remissbehandlats, och proposition är att vänta den 15 mars i år.

Det vore att föregripa inte bara den väntade propositionen utan också de motioner, som riksdagens ledamöter kan vilja väcka med anledning av propositionen, om vi nu skulle fatta ett beslut i denna fråga.

Med denna motivering, som i huvudsak överensstämmer med vad utskottet har anfört, och eftersom utskottet får tillfälle att återkomma till frågan i anslutning till den väntade propositionen ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Jacobsson, Per, begärde voting, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Om höjning av länetaket för direktlån från företagareförening

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 34.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1968/69 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av staten tillhörig mark m. m.;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående livränta till vissa personer,

varvid utlåtandet nr 29 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det pro-

milletal, varmed skogsvårdsavgiften skall utgå för år 1968, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 3, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 20 § lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel, m. m.; samt

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Anmäldes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1968/69 för kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1968/69 inom civildepartementets verksamhetsområde;

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1968/69 till oförutsedda utgifter;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen behandlade för flera huvudtitlar gemensamma frågor;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på till-

läggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser anslag till studiemedelsfonden;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser anslag till jubileumsgåva till Finland;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser civildepartementets verksamhetsområde;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budget-

året 1967/68 i vad propositionen avser staten för statens allmänna fastighetsfond;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrat huvudmannaskap för serafimerlasarettet m. m.;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1968/69 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförkluster;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av staten tillhörig mark m. m.;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående livränta till vissa personer.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vart och ett av dem, att andra kammaren i avseende å motsvarande utskottsbetänkande fattade samma beslut som första kammaren.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 20, angående nordiskt institut för samhällsplanering; och

nr 22, angående vissa anslag ur kyrkofonden, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.10.

In fidem

K.-G. Lindelöv

/Solveig Gemert

Torsdagen den 15 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 7 in-
nevarande månad.

Anmälades och godkändes första lag-
utskottets förslag till riksdagens skrivel-
ser till Konungen:

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition med förslag till lag angående
ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och
20 § lagen den 13 november 1936 (nr
567) om domkapitel, m. m.; samt

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition med förslag till lag angående
fortsatt giltighet av lagen den 21
mars 1952 (nr 98) med särskilda be-
stämmelser om tvångsmedel i vissa
brottmål.

Om information från hälsosynpunkt angående konsumtion av fisk

Herr statsrådet och chefen för social-
departementet ASPLING erhöll ordet
för att besvara herr *Erik Filip Peters-
sons* (fp) fråga om information från
hälsosynpunkt angående konsumtion av
fisk, vilken fråga intagits i kammarens
protokoll för den 8 februari, och an-
förde:

Herr talman! Herr Erik Filip Peters-
son har frågat om jag avser att skynd-
samt föranstalta om att tillförlitliga in-
formationer delges allmänheten angående
fiskkonsumtion ur hälsosynpunkt.

Enligt livsmedelsstadgan får en vara
inte saluhållas som livsmedel, om den
genom förorening kan antas vara otjän-
lig till människoföda. Tillämpningen av
stadgan vilar på de kommunala hälso-
vårdsnämnderna.

Statens institut för folkhälsan har —
till dess att förhållandena ytterligare
klarlagts — ansett att fisk med högre
kvicksilverhalt än 1 mg per kg bör be-
traktas som otjänlig till människoföda.
Detta värde har legat till grund för en
av dåvarande medicinalstyrelsen och
veterinärstyrelsen i november 1967
utfärdad cirkulärskrivelse till samtliga
hälsovårdsnämnder. Däri har man tagit
in en preliminär förteckning över vat-
ten där fiskbeståndet med hänsyn till
kvicksilverförekomsten bör anses
otjänligt till människoföda. I skrivelsen
rekommenderades vidare hälsovårds-
nämnderna att tillråda storförbrukare
att minska konsumtionen av fisk, som
härör från vatten, där kvicksilverut-
släpp förekommer eller förekommit.
Styrelserna påpekar samtidigt att havs-
fisk har visat ofarliga kvicksilverhal-
ter.

Sedermera har folkhälsoinstitutet be-
slutat, att gränsvärdet på 1 mg per kg
bör kompletteras med en uppmaning
till allmänheten att inte konsumera in-
sjöfisk mer än en gång i veckan. In-
stitutet har också inrättat tre expert-
grupper som har till uppgift att ta upp
hela frågan om gränsvärdet för kvick-
silver i fisk till förutsättningslös om-
prövning. En av dessa expertgrupper
skall bl. a. handha frågan om informa-
tionen till myndigheter och allmänhet.

Jag anser det vara väsentligt att all-
mänheten erhåller klara och entydiga
besked i hithörande frågor. Enligt vad
jag inhämtat avser berörda verk att på
lämpligt sätt ge erforderlig publicitet
åt sina rekommendationer och syn-
punkter på fiskkonsumtionen i dagens
läge. Bl. a. är det önskvärt att allmän-
heten får klart för sig att — såsom de
båda styrelserna påpekat — havsfisk
har visat ofarliga kvicksilverhalter och

Om information från hälsosynpunkt angående konsumtion av fisk
alltså kan användas utan någon risk från hälsosynpunkt.

Herr PETERSSON, ERIK FILIP, (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Det har hänt åtskilligt sedan den framställdes, men ändå har den ett stort mått av aktualitet.

Det har länge rått en betydande förvirring bland den stora allmänheten angående vilken fisk man kan våga äta och vilken man inte kan äta. Var det någon som tänkte sig få klarhet över detta problem och lyssnade till en radiodebatt mellan experter angående dessa frågor, så blev han säkerligen än mera desorienterad än förut. Hela debatten gav närmast ett intryck av att man egentligen inte visste någonting med säkerhet i denna fråga och att stora brister vidlåder forskningen på området.

Folkhälsoinstitutet har senare förklarat att man kan tolerera 1 mg kvicksilver, såvida man inte konsumerar för mycket, men det visar sig att detta gränsvärde icke kan accepteras i vissa fall. Mycket starka indicier har pekat på att det är förenat med ganska stor risk att förtära fisk vars kvicksilverhalt uppgår till det angivna gränsvärdet, även vid normal konsumtion. Därför är denna upplysning i viss utsträckning kanske lika vilseledande som upplysande.

Vad jag närmast avsåg med min fråga var själva formen för upplysning till allmänheten. Det är ju så viktigt att det blir en effektiv konsumentupplysning som når fram till allmänheten, en upplysning om vad som är hälsovådligt utifrån de kunskaper som vi i dag äger i den här saken. Å ena sidan gäller det att inte göra onödiga experiment med hälsan, men å andra sidan finner jag det lika angeläget att den onödiga rädslan för att konsumera ofarlig fisk inte lever vidare och sprider sig. Det finns tydligen gott om sjöar i vårt land där fisk mycket väl kan fångas för att an-

vändas till föda. För dagen torde, som jag nämnde, många människor tro att all fisk i det här landet är farlig att förtära, varför de undviker att äta den. Därför anser jag det vara angeläget att satsa på upplysning om den sidan av saken, så att människor inte i onödan avstår från att äta den ofarliga fisken, som säkerligen har ett stort värde.

Jag vill därför efterlysa någon form av skyldighet för fiskhandeln att avge varudeklaration med uppgift om var fisken är fångad, så att allmänheten kan känna sig trygg och veta att den fisk som saluförs kommer från en sjö där vattnet inte är förgiftat. På så sätt skulle de människor som utövar yrkesfiske i ofarliga sjöar inte behöva bli avstängda från sina existensmöjligheter. Likaså bör nog myndigheterna satsa på att påskynda undersökningen av sjöarna här i landet. Enligt en tidningsnotis, som jag läste i dag, har bara en bråkdel av landets sjöar blivit föremål för verklig undersökning i det här avseendet. En mera omfattande undersökning bör på sitt sätt medverka till en bättre konsumentupplysning i denna fråga.

Herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! En kort kommentar med anledning av herr Peterssons inlägg. Jag vill gärna understryka vad jag har framhållit i mitt svar, nämligen att klarhet bör vinnas så långt detta är möjligt. Jag vill påpeka att fisk som innehåller kvicksilvermängder över de nu fastslagna gränsvärdena inte får säljas; detta är redan fastställt. Därtill har det öppnats möjligheter för kommunerna att sända in fisk från de sjöar där undersökningar ännu inte har företagits. Det finns alltså en serviceverksamhet på detta område.

I mitt svar har jag pekat på en viktig sak, och svaret ansluter sig i den delen till vad herr Petersson underströk: allmänheten måste få klarhet beträffande vilken fisk som är riskfri. I svaret har

Ang. riktlinjerna för viss distribution av elkraft

Jag också framhållit — detta har för övrigt påpekats av de båda nämnda styrelserna — att havsfisk håller ofarliga kvicksilverhalter och därför kan användas utan risk ur hälsosynpunkt. Jag tror att det är viktigt att sådana ting klarläggs för allmänheten. Jag har också framhållit att en särskild expertgrupp tillsatts med uppgift att svara för informationen till bl a allmänheten, och det tror jag är av stort värde i dagens läge.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. riktlinjerna för viss distribution av elkraft

Herr statsrådet WICKMAN erhöll ordet för att besvara herr *Svenungssons* (h) fråga angående riktlinjerna för viss distribution av elkraft, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 7 februari, och yttrade:

Herr talman! Herr Svenungsson har frågat mig om jag är beredd att redogöra för de riktlinjer som tillämpas inom kommerskollegium vid utfärdandet av linjekoncessioner för distribution av elkraft till elkonsumenter.

Enligt bestämmelserna i 1902 års el-lag kan tillstånd att dra fram starkströmsledning med en i huvudsak bestämd sträckning — s. k. linjekoncession — ges under förutsättning att sökanden är lämplig som eldistributör. Vidare skall ledningen vara behövlig och förenlig med en planmässig elektrifiering. Koncessionstiden uppgår i regel till högst 40 år.

Såvitt jag erfarit har kommerskollegium hittills inte avslagit någon ansökan om linjekoncession. Jag vill tillägga att kollegiet i sitt arbete att rationalisera eldistributionen strävar efter att få till stånd lämpliga distributionsområden. Med hänsyn till konsumenternas intressen har kollegiet under de senaste åren i stor utsträckning

tvingats tillfälligt förlänga linjekoncessioner och ge sådana koncessioner för korta ledningar i avvaktan på lämplig områdesindelning.

Slutligen vill jag erinra om att hit hörande frågor liksom problem som sammanhänger med områdeskoncessioneringen kommer att ingående belysas av eldistributionsutredningen, vars betänkande beräknas föreligga före sommaren 1968.

Herr SVENUNGSSON (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Wickman för den lämnade redogörelsen.

Anledningen till att jag tog mig friheten att begära denna redogörelse är att det ute i landet har uppstått en viss oro inför den starka rationaliserings-tendens, uppmuntrad och styrd från statligt håll, som i dag kännetecknar eldistributionen. På 20 år har antalet distributionsföretag minskat från 3 500 till 1 350. I mitt hemlän har inte mindre än fem distributionsföreningar fått avslag på områdesansökningar, och endast linjekoncessioner på ett å två år har beviljats.

Det är kanske överraskande att jag i detta sammanhang åberopar ett yttrande av vattenfallsverket med anledning av motioner till 1966 års riksdag, men i verkets åsyftade yttrande heter det bl. a.: »I denna omvandlingsprocess är det av vikt att tillse att den tendens till ökad konkurrens, som präglat utvecklingen, icke tillåtes bytas i sin motsats. Det synes därför vara av betydelse, att även inom distributionen ett blandat företagssystem bibehålles.» Här har konsumenternas intressen poängterats. Det finns ingen anledning att tillgripa provisoriska koncessioner, då det gäller utrustade distributionsföreningar med god service och billig taxa. Tillfälliga koncessioner uppmuntrar inte till effektivisering av driften. Erfarenheten säger också att de stora företagen inte alltid kan tillfredsstäl-

Ang. riktlinjerna för viss distribution av elkraft

lande betjäna mindre orter eller vissa landsbygdsområden. Det är inte allt som blir mera rationellt därför att det blir större.

I den proposition till riksdagen, som ligger till grund för nuvarande lagstiftning på området, heter det: »Mot de företag, som tillfredsställande fullgör sina uppgifter, finns givetvis ingen anledning att vidtaga åtgärder.» Att alltför brådskande kräva reorganisation av de mindre företagen skapar bara olust och osäkerhet. I dagens läge talar starka skäl för en förlängning av koncessions tiden, eftersom de regler för överlåtande av elanläggningar, som eldistributionsutredningen — återopad också i statsrådets svar — räknar med att kunna framlägga förslag om, knappast kan få praktisk tillämpning förrän om ett par år. Inte minst av den anledningen kan det vara motiverat att skynda långsamt.

Till slut vill jag framhålla att de mindre företagen genom sin begränsade omfattning ofta kunnat lämna en lokal service som de större företagen inte alltid haft möjlighet till, och oftast är det de mindre företagen som vid katastroftillfällen snabbast återtar elleveransen.

Statsrådet Wickman har i ett interpellationssvar i andra kammaren förra året medgivit att det finns risk för att de korta koncessionstiderna kan medföra besvärligheter för distributionsföretagen när det gäller planeringen av deras investeringar.

Jag hoppas att denna synpunkt skall beaktas av kommerskollegium, som enligt Kungl. Maj:ts medgivande är koncessionsmyndighet.

Jag tackar än en gång för svaret.

Herr statsrådet WICKMAN:

Herr talman! Man kan, herr Svenungsson, alltid diskutera vad som ligger i uttrycket »skynda långsamt». Vad vi upplever på eldistributionens område är som på många andra områden en

strukturrationalisering. Jag tror att herr Svenungsson håller med mig och kommerskollegium om behovet av denna strukturrationalisering. Jag tror inte att vi beskriver utvecklingen i vårt land riktigt om vi säger att denna utveckling i dag går för snabbt. Jag behöver inte här gå in på — och det är väl inte det lämpliga tillfället att göra det — de orsaker som ligger bakom kravet på större och effektivare distributionsföretag, men låt mig ändå nämna att man för några år sedan i elkraftutredningen stannade vid 2 000 abonnenter som ett minimum för ett effektivt fungerande distributionsområde. Om man håller sig vid denna gräns — jag kommer sedan tillbaka till frågan om den är hållbar i dagsläget — uppnådde 1966 endast 18 procent av det totala antalet distributionsföretag detta minimum.

Betecknande för den utvecklingsfas som vi nu i vår ekonomi är inne i på detta som på andra områden, är att denna gräns nu höjts till 5 000 abonnenter, och jag vet inte hur länge den gränsen kommer att vara ett acceptabelt minimum.

Denna utveckling är som jag nämnde inte något speciellt utmärkande för just eldistributionen, utan det är en utveckling som vi möter på varje område i vår ekonomi. Jag tror att vi med betydligt mindre bekymmer och med mindre hämningar än på många andra områden kan acceptera strukturrationaliseringen när det gäller eldistributionen. Jag är medveten om att systemet med korta koncessionsperioder, som jag nämnde i ett interpellationssvar i andra kammaren och som herr Svenungsson också erinrade om inte är tillfredsställande för de enskilda distributionsföretagen. Det är bl. a. det förhållandet som är anledning till att jag emotser och vidtagit åtgärder för att så snabbt som möjligt få fram den utredning som jag nämnde i mitt svar. Som jag framhöll räknar jag med — jag bygger på utredningsmannens bedömning som jag inte har anledning att ifrågasätta — att ut-

Ang. riktlinjerna för viss distribution av elkraft

redningen skall vara färdig till sommaren 1968. Det gör att riksdagen 1969, om inte frågan kompliceras alltför mycket, bör kunna ta ställning till den framtida politiken på detta område.

Jag vill emellertid säga redan i dag att jag är övertygad om att grundlinjerna i den framtida politiken kommer att vara desamma som i dag. Det är dock möjligt att formerna för den kommer att ändras. Målet för politiken kommer däremot att vara oförändrat.

Herr SVENUNGSSON (h):

Herr talman! Jag delar statsrådets uppfattning att den pågående rationaliseringen av eldistributionen ur många synpunkter är nödvändig, men förra året tillsattes eldistributionsutredningen för att fullfölja ellagstiftningsutredningen som 1966 lade fram sitt betänkande. Enskilda distributionsföretag bör väl inte få sitta emellan genom dessa korta provisoriska koncessioner i avvakten på kommande lagstiftning. Vi vet att det blir alldeles för kort tidsfrist för eventuella överlåtelse. Företagen behöver rådrum — det är en rimlig begäran. Jag skall bara peka på ett aktuellt fall i Älvsborgs län. En förenings ansökan om att få linjekoncessionen förlängd i tre år bifölls inte, utan det medgavs endast en förlängning på ett år. Det är sådant som skapar olust och irritation.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 20, angående nordiskt institut för samhällsplanering.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 22, angående vissa anslag ur kyrkofonden, m. m.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herrar vice talmän i riksdagens första kammare samt de ledamöter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta tjänstemän hos kammaren, samt kammarens sekreterare, den 14 februari 1968.

§ 1

Herrar deputerade beslöt, med bifall till av stenograferna Tord Elfner och Lennart Lagerström gjord framställning om dels frigörande från respektive tjänster som stenograf med arvode motsvarande löneklass A 21, dels erhållande av halvtidstjänst som stenograf från och med den 1 april 1968;

dels bevilja Tord Elfner och Lennart Lagerström entledigande från sina tjänster som stenograf från och med den 1 april 1968;

dels uppdelna en härigenom ledigbliven tjänst som stenograf med arvode motsvarande löneklass A 21 från och med den 1 april 1968 i två deltidstjänster med tjänstgöringsskyldighet motsvarande hälften av hel tjänst;

dels förordna Tord Elfner och Lennart Lagerström att från och med den 1 april 1968 tills vidare, dock längst till och med den 31 december 1970, vara stenograf hos riksdagens första kammare med rätt för dem att under tid då riksdagen är samlad åtnjuta arvode med hälften av löneklass A 21 jämte rätt till semester enligt gällande avtal.

§ 2

Beviljades stenografen i Ae 25 Arnold Eriksson begärt entledigande från och med den 1 april 1968.

§ 3

Förordnades fil. kand. Arnold Eriksson att från och med den 1 april 1968 tills vidare, dock längst till och med den 31 december 1970, vara stenograf hos riksdagens första kammare med

rätt för honom att under tid då riksdagen är samlad åtnjuta arvode enligt löneklass A 21 jämte de avlöningsförmåner i övrigt som skulle ha tillkommit honom, om han varit extra tjänsteman i lönegrad Ae 21.

§ 4

Beviljades stenografen Arnold Eriksson dels partiell tjänstledighet med C-avdrag motsvarande 22,5 % för enskild angelägenhet tiden 15/2—31/3 1968, dels hel tjänstledighet med C-avdrag tiden 20—22/2 1968 för tjänstgöring hos Nordiska rådet.

§ 5

Beviljades förste byråsekreteraren S.-G. Grahn tjänstledighet med oavkortad lön tiden 19/2—7/3 1968 för att genomgå av statens personalutbildningsnämnd anordnad utbildningskurs.

§ 6

Förordnades förste kanslisten Eivor Larsson att tiden 19/2—7/3 1968 mot vikariatstillägg uppehålla tjänsten som förste byråsekreterare i lönegrad Ao 23.

§ 7

Förordnades kanslisten Anne-Vera Hellerstedt att tiden 19/2—7/3 1968 mot vikariatstillägg uppehålla tjänsten som förste kanslist i lönegrad Ae 19.

År och dag som ovan

K.-G. Lindelöw

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammararens ordningsstadga följande enkla frågor denna dag framställts, nämligen

av herr *Blom* (fp) till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet: »Vilka åtgärder har vidtagits för att underlätta för äldre friställd arbetskraft att erhålla sysselsättning vid statliga organ, statens affärsdrivande verk och statliga företag?»; samt

av herr *Eriksson, Karl-Erik*, (fp) till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet: »Har Herr Statsrådet uppmärksammat de besvär, som den sena tryckningen och distribueringen av deklaraionsblanketter och taxeringsmaterial förorsakar allmänheten och taxeringsfunktionärer, och är Statsrådet beredd medverka till att en förbättring sker ett kommande år?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammararens sammanträde avslutades kl. 16.24.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Fredagen den 16 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 8 innevarande månad.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 17, med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 8 § och 54 kap. 9 § rättegångsbalken m. m.; samt

nr 24, med förslag till lag angående ändrad lydelse av § 6 lagen den 30 maj 1873 (nr 31) om rikets mynt.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av motioner om upphävande av bestämmelsen om pensionsavdrag från riksdagsarvode;

nr 2, i anledning av motioner om ändrad konstruktion av grupplivförsäkringen för riksdagens ledamöter;

nr 3, i anledning av motion om stadgande i grundlag angående förvärv av medlemskap i politiskt parti;

nr 4, i anledning av motioner om poströstning vid kriminalvårdsanstalter;

nr 5, i anledning av motioner om åtgärder för att underlätta de handikappades valdeltagande;

nr 6, i anledning av motioner angående titelskyddet för periodisk tidsskrift; samt

nr 7, i anledning av motioner om ändrade bestämmelser i riksdagsstadgan om riksdagens krigsdelegation;

statsutskottets utlåtanden:

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1968/69;

nr 33, i anledning av motioner om statsbidrag till Religionspedagogiska institutet; samt

nr 34, i anledning av motioner om viss religionssociologisk forskning;

bevillningsutskottets betänkande nr 3, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om insättning på skogskonto;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 4, angående verkställd granskning av riksdagens löne delegations verksamhet under år 1967;

nr 5, i anledning av framställning från fullmäktige i riksbanken om förflyttning av riksbankens sedeltryckeri till Tumba m. m.;

nr 6, i anledning av framställning från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående familjepension åt fru Carin Vanner; samt

nr 7, i anledning av motioner om utredning rörande kommunernas investeringar och lånebehov;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av motioner om arvode av kommunala medel till överförmyndare;

nr 6, i anledning av motioner om registrering av ideell förening;

nr 7, i anledning av motioner om avskaffande av förmånsrätten för vissa skatter; samt

nr 8, i anledning av motion om sänkning av den civilrättsliga myndighetsåldern;

jordbruksutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68, såvitt propositionen avser jordbruksärenden; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av motion om åtgärder mot ocker vid försträckning.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 14.04.

In fidem
K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert